

Київський університет імені Бориса Грінченка
Інститут мистецтв
Кафедра інструментально-виконавської майстерності

ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи

О.Б. Жильцов
2018 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ ФОРТЕПІАННОГО МИСТЕЦТВА. ІНСТРУМЕНТАЛЬНЕ ВИКОНАВСТВО.

для студентів

Спеціальності 025 «Музичне мистецтво»
Освітнього рівня: першого (бакалаврського)

Освітньої програми
025.00.03 Інструментальне виконавство
(фортепіано)

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 1046/18
Жильцов
(підпис) (прізвище, ініціали)
« » 20 р.

Київ – 2018

Розробник: Каблова Тетяна Борисівна, доцент кафедри інструментально-виконавської майстерності

Викладач: Каблова Тетяна Борисівна, доцент кафедри інструментально-виконавської майстерності

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри інструментально-виконавської майстерності

Протокол від 05.09 2018 року № 10

Завідувач кафедри (Т. Б. Каблова)

(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми (керівником проектної групи)

025.00.03 Інструментальне виконавство (фортепіано)

6.09.2018 р.

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми
(керівник проектної групи) (О. М.Олексюк)

(підпис)

на 20__ / __ Робочу програму перевірено

__ . __ .2018 р.

Заступник директора (А.О. Таранник)

(підпис)

Пролонговано:

на 20__ /20__ н. р. _____ (_____), «__»__ 20__ р.,

(підпис) (ПІБ)

на 20__ /20__ н. р. _____ (_____), «__»__ 20__ р.,

(підпис) (ПІБ)

а 20__ /20__ н. р. _____ (_____), «__»__ 20__ р.,

(підпис) (ПІБ)

на 20__ /20__ н. р. _____ (_____), «__»__ 20__ р.,

(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання – денна	
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання	Українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	4 / 120	
Курс	II	
Семестр	3	4
Кількість змістових модулів з розподілом:		
Обсяг кредитів	2	2
Обсяг годин, в тому числі:	60	60
Аудиторні	28	28
модульний контроль	4	4
семестровий контроль	15	15
самостійна робота	13	13
форма семестрового контролю	-	Екзамен

2. Мета та завдання навчальної дисципліни – опанувати основні етапи розвитку фортепіанного мистецтва в контексті інструментального виконавства

сформувати у студента наступні компетентності:

Загальні:

інтегральна (засвоєння навчального курсу передбачає інтеграцію знань, умінь і навичок із таких фахових

дисциплін: виконавство, теорія та історія музики);

світоглядна (Розуміння значущості для власного розвитку історичного досвіду людства).

комунікативна (здатність до міжособистісного спілкування, емоційної стабільності, толерантності; здатність працювати у команді; вільне володіння українською мовою відповідно до норм культури мовлення; здатність до професійного спілкування іноземною мовою)

інформаційна - здатність знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел для використання її у професійній діяльності

самоосвітня (здатність до самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку; спрямованість на розкриття особистісного творчого потенціалу та самореалізацію у музично-педагогічній діяльності; прагнення до особистісно-професійного лідерства та успіху);

науково-дослідницька (виховання комплексу навичок художньо-естетичного аналізу інструментально-виконавських стилів);

Фахові:

Мистецтвознавча (Здатність володіти знанням базової музикознавчої, музично-педагогічної, методичної літератури та нотного репертуару)

музично-теоретична (Здатність оперувати професійною термінологією у сфері фахової діяльності)

Спеціальні:

інструментально-виконавська (Здатність демонструвати достатньо високий рівень інструментально-виконавської майстерності та спроможність до її вдосконалення через застосування відповідних практичних і репетиційних методик)

концертно-сценічна (Здатність до культурно-освітньої та концертно-виконавської діяльності в умовах публічного виступу)

3. Результати навчання за дисципліною –

студент повинен:

- мати сформований світогляд, активну громадянську позицію та загальну культуру;
- бути здатним орієнтуватися у складних процесах становлення і розвитку європейського струнного виконавства від витоків до сучасності та розуміння основних художніх тенденцій цих процесів;
- володіти системою знань специфіки та розвитку основних виконавських шкіл, виконавського стилю представників цих шкіл; розуміти тенденції їх розвитку, уміти формувати ефективні методи виконавської майстерності інструменталіста;
- уміти аналізувати, виокремлюючи кращі зразки професійного виконання, для подальшого використання у виконавській та педагогічній діяльності;
- використовувати індивідуальне творче мислення у процесі інтерпретації музичного твору, бути спрямованим на розкриття особистісного творчого потенціалу та самореалізацію;
- бути здатним до ефективного використання інформаційних технологій у професійній діяльності.

Програмні результати навчання:

- Здатність до міжособистісного спілкування, емоційної стабільності, толерантності.
- Готовність до планування й організації виконавського та педагогічного процесу, концертних програм і культурно-мистецьких проєктів.
- Аналізувати музичні твори з виокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.
- Володіти методами опрацювання музикознавчої літератури, узагальнення та аналізу музичного матеріалу,

- Демонстрація володіння музично-аналітичними навичками для жанрово-стильової та образно-емоційної атрибуції музичного твору в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план навчання

Назва змістових модулів, тем	У сь ог о	Розподіл годин між видами Робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
III семестр. Змістовий модуль 1.							
Розвиток фортепіанного мистецтва від витоків до другої половини XVIII ст.							
Тема 1. Клавірне мистецтво XVI-XVII ст.	8	4	2	2			4
Тема 2. Інтонаційна лексика в клавірних творах Й. С. Баха	8	4	2	2			4
Тема 3. Композитори віденської класичної школи (Й. Гайдн, В.-А. Моцарт, Л.в. Бетховен).	12	6	4	2			5
Модульний контроль	4						
Разом	4	14	8	6			13
Усього за III семестр	60						
IV семестр. Змістовий модуль 2. Фортепіанне мистецтво XIX – XX ст.							
Тема 1. Фортепіанна творчість композиторів-романтиків: специфіка виконання		4	2	2			4
Тема 2. Фортепіанне мистецтво постромантичної доби		6	2	2			4
Тема 3. Українське фортепіанне виконавство.		4	2	4			5
Модульний контроль	4	14	6	8			
Семестровий контроль (екзамен)	15						
Разом	19	28	14	14			13

Усього за IV семестр	60
Усього за II курс	120

5. Програма навчальної дисципліни «Історія фортепіанного мистецтва»

Змістовий модуль 1. Розвиток фортепіанного мистецтва від витоків до другої половини XVIII ст.

Тема 1. Клавірне мистецтво XVI-XVII ст.

Французька клавирная школа XVII-XVIII століть. Ж. Шамбоньер - один з перших представників французької клавирної школи. Жанри французьких клавесиніст (сюїта, мініатюра). стильові особливості музики французьких клавесиніст як проекція стилю «Рококо» (умовна зображальність, велика кількість орнаментики, зв'язок з танцювальними формами). Найбільші клавесиністи першої половини і середина XVIII століття. Ф. Куперена «Мистецтво гри на клавесині», його роль в розвитку виконавства і педагогіки. «Галантний» виконавський стиль і його характерні риси. Сонати Д.Скарлатті. Проблема орнаментики і особливості її творчого дозволу різними виконавськими школами.

Тема 2. Інтонаційна лексика в клавірних творах Й. С. Баха

Клавирна творчість І.С. Баха як збагачення досягнень в аспекті виконавської практики. Прогресивність бахівської школи гри на клавирі і її роль в історії фортепіанної педагогіки. Проблеми інтерпретації бахівських творів. питання артикуляції, темпу, фразування. Уртекст і різні редакції. Виконавські і педагогічні принципи композитора в зв'язку з проблемами 3-часової інтерпретації. Найбільші виконавці бахівського клавирного спадщини - інтерпретатори бахівського творчості.

Тема 3. Композитори віденської класичної школи (Й. Гайдн, В.-А. Моцарт, Л. Бетховен).

Найвизначніші представники віденського класицизму - І. Гайдн, В. Моцарт, Л. Бетховен. Їх естетичні принципи, риси стилю, особливості фортепіанного письма. Контрастне зіставлення образних сфер як провідний принцип музичної драматургії. Типізація музичних образів і виразительних засобів.

Основна література: 1,2,4,5.

Додаткова література: 2,3,7,10.

V семестр. Фортепіанне мистецтво XIX – XX ст.

Тема 1.

Фортепіанна творчість композиторів-романтиків: специфіка виконання

Загальна характеристика музичного романтизму. Творчість найбільших західноєвропейських композиторів першої половини XIX століття, зв'язок з

буржуазно-демократичним національним рухом. Риси передового романтизму в творчості ряду композиторів і виконавця. Проблема синтезу мистецтв. Програмність в музиці. Нові жанри і форми, видозміна старих форм: фортепіанні мініатюри, романтичні варіаційні цикли, нове трактування сонатного циклу, фантазія, балади та ін. Нові художні проблеми, висунуті музичній літературі, і завдання піаніста-виконавця: пісенно-мовна виразність мелодій і «спів на фортепіано». Зразки та збагачення звукової палітри інструменту; проблеми темпу, ритму, педалізації. Ф.Шуберт, Ф.Шопен, М.Равель, С.Рахманінов, О.Скрябін, П. Чайковський

Тема 2.

Фортепіанне мистецтво постромантичної доби

Імпресіонізм, його відображення в фортепіанному творчості Дебюссі і Равеля. Новаторство в області фортепіанного язика, відкриття нових можливостей у використанні фортепіанної звучності (особливості фактури, гармонійної мови, нове почуття колорита і т.д.). Нова техніка композиторського письма, спроби виходу за межі «Рівномірної температури» фортепіано. Зміни уявлення про звукову природу фортепіано і його нові можливості. А.Шенберг, І.Стравінський П. Хіндеміт

Тема 3.

Українське фортепіанне виконавство

Основні етапи становлення та розвитку фортепіанного виконавства України, аналітика про актуальність залучення до фортепіанної виконавської практики творів сучасних українських композиторів як певного і переломного знаку часу та загальних тенденцій європейського мистецтва.

Основна література:1,2,4,5.

Додаткова література:5.6,8,10.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1 Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	7	7	7	7
Відвідування семінарських занять	1	4	4	3	3
Відвідування практичних занять	1	3	3	4	4
Робота на семінарському занятті	10	4	40	3	30
Робота на практичному занятті	10	3	30	4	40
Лабораторна робота					
Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15	3	15
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25
Разом		-	124	-	124
Усього		208 балів			

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

№	Зміст завдання	Академічний контроль	Бали
1	Ознайомлення зі специфікою фортепіанно-виконавської та педагогічної майстерності.	На практичному занятті (повідомлення, відтворення у практичній діяльності)	5
2	Опанування виконавських особливостей музики Й. С.Баха		5
3	Порівняння особливостей стилю виконання творів композиторів-романтиків.		5
4	Порівняння виконавських інтерпретацій творів композиторів-класиків		5
5	Особливості фортепіанного стилю ХХ ст.		5
6	Українські фортепіанні твори: специфіка та типологія		5

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

№	Модульна контрольна робота 1	Критерії оцінювання		Бали
1.	<i>усне завдання (індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, тощо)</i>	своєчасність виконання завдання	1	5
		повний обсяг виконання	1	
		якість виконання	1	
		креативний підхід	1	
		Ініціативність	1	
1.	<i>1-ше практичне завдання (аналіз запропонованого твору та виявлення стилевих особливостей)</i>			10
2.	<i>2-ге практичне завдання (аналіз інтерпретацій)</i>			10
Максимальна кількість балів				25
№	Модульна контрольна робота 2	Критерії оцінювання		Бали
1.	<i>усне завдання (індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, тощо)</i>	своєчасність виконання завдання	1	5
		повний обсяг виконання	1	
		якість виконання	1	
		креативний підхід	1	
		Ініціативність	1	
3.	<i>1-ше практичне завдання (аналіз запропонованого твору та виявлення стилевих особливостей)</i>			10
4.	<i>2-ге практичне завдання (аналіз інтерпретацій)</i>			10
Максимальна кількість балів				25
Усього				50

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Вивчення курсу закінчується екзаменом в V семестре.

К-сть балів	Критерії
35 – 40	Відмінне володіння теоретичними знаннями з курсу. Грунтовна і повна відповідь на екзаменаційні питання.
30 – 34	Вияв студентом повних систематичних знань із дисципліни. Наявність у відповіді незначних помилок.
25 - 29	В загальному вірне виконання екзаменаційних завдань з певною кількістю суттєвих помилок.
20 - 24	Знання основного матеріалу курсу в обсязі, достатньому для подальшого навчання. Можливі суттєві помилки у відповіді.
15 - 19	Відповідь студента задовольняє мінімальні вимоги з навчальної дисципліни.
10 - 14	Відповідь студента поверхова, знання фрагментарні. Студент має можливість повторного складання екзамену.
1 - 9	Студент виявив незадовільний рівень знань.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю.

- 1.Формування клавірної культури в епоху Відродження.
- 2.Найважливіші клавірні школи 16-17 століть.
- 3.Французька клавесинно музики. Ф.Куперен, Ж.Ф.Рамо.
- 4.Італійська клавірна музика. Д.Скарлатті.
5. Клавірним творчість Й.С.Баха. Проблеми виконання. Питання редагування.
6. Віденський класицизм в фортепіанній творчості. В.Моцарт-піаніст. Питання інтерпретації.
7. Бетховен. Фортепіанна творчість. Інтерпретація творів. Редакції творів.
8. Фортепіанні сонати Ф.Шуберта.
9. Ф.Шопен – творчий спадок: специфіка та типологія
10. Твори С. Рахманінова в контексті розвитку жанрів.
11. Фортепіанна спадщина О.Скрябіна
12. Імпресіонізм в фортепіанній музиці. К.Дебюссі
13. Особливості виконання фортепіанних творів М.Равеля
- 14.А. Шенберг, П.Хіндеміт, І.Стравінський специфіка стилю.
15. Українська фортепіанна музика ХХ ст.
16. Особливості виконавського стилю Ван Кліберна
17. Глен Гульд та його інтрепратції Й.С.Баха
18. Фортепіанні твори Ф.Ліста у виконанні А. Мікеланджелі та В.Горовиця
19. С.Ріхтер та його виконавський стиль.
20. Сучасні представники української виконавської фортепіанної школи.

6.6. Шкала відповідності оцінок.

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100 – 90
Дуже добре	82 – 89
Добре	75 – 81
Задовільно	69 – 74
Достатньо	60 – 68
Незадовільно	0 – 59

7. Навчально-методична картка дисципліни

Модулі	Змістовний модуль I			Змістовний модуль II		
Назва модуля	Розвиток фортепіанного мистецтва від витоків до другої половини XVIII ст.			Розвиток музичних здібностей в процесі інтегративної навчально-виконавської діяльності		
Кількість балів за модуль	124			124		
Заняття	1-4	5-8	9-14	6	7,8	4
Лекційні	2	2	3	2	3	2
Семінари	1	1	2	1	1	1
Практичні	1	1	1	1	1	2
Назва навчального модуля (практичне заняття)	<p>Тема 1. Клавірне мистецтво XVI-XVII ст.</p> <p>Тема 2. Інтонаційна лексика в клавірних творах Й. С. Баха</p> <p>Тема 3. Композитори віденської класичної школи (Й. Гайдн, В.-А. Моцарт, Л.в. Бетховен).</p> <p>1*7=7 б. 1*4=4 б./ 10*4=40 б. 1*3=3 б./ 10*1=30 б.</p> <p>84 б.</p>			<p>Тема 1. Фортепіанна творчість композиторів-романтиків: специфіка виконання</p> <p>Тема 2. Фортепіанне мистецтво постромантичної доби</p> <p>Тема 3. Українське фортепіанне виконавство.</p> <p>1*7=7 б. 1*3=3 б./ 10*1=30 б. 10*4=40 б. 1*3=3 б./</p> <p>84 б.</p>		
Самостійна робота	5б.	5б.	5б.	5б.	5б.	
Модульна контрольна робота	25			25		
Види поточного Контролю	Екзамен – 40 балів					
Усього до екзамену 248 балів без урахування коефіцієнту Коефіцієнт – 4,2						

8. Рекомендовані джерела

Основна література

Основна (базова)

1. Алексеев А. Д. Методика обучения игре на фортепиано / А. Д. Алексеев. – М.: Музыка, 1978. – 287 с. (В бібліотеці Інституту мистецтв – 2 екз.)
2. Баренбойм Л. А. Путь к музыцированию. 2-е изд. – / Л. А. Баренбойм– Л.: Сов. композитор, 1973. – 270 с. (В бібліотеці Інституту мистецтв 1 екз.).
3. Готсдинер А.Л. Музыкальная психология – М.: НВ Магистр, 1993. – 190 с.
Посилання на електронний варіант: <http://elib.kubg.edu.ua/4868/>.
4. Гаркуша Л. І., Економова О. С. Формування інструментально-виконавського досвіду майбутнього вчителя музичного мистецтва / Людмила Гаркуша, Ольга Економова. – К.: Київський університет ім. Б. Грінченка, 2014. – 120 с. (в бібліотеці Інституту мистецтв є 4 екз.).
5. Нейгауз Г. Г. Об искусстве фортепианной игры: Записки педагога / Г. Г. Нейгауз. – [5-е изд.] – М.: Музыка, 1987. – 238 с. (в бібліотеці Інституту мистецтв 2 екз.)

Допоміжна

1. Альшванг А. Людвиг Ван Бетховен: Очерк жизни и творчества. - М.,1977
2. Бадур-Скода Е. и П. Интерпретация Моцарта. - М.,1972.
3. Бодки Е. Интерпретация клавирных творів Й.С. Баха-М.,1993.
4. Белза И. Фридерік Шопен. - М.,1968.
5. Браудо И. Артикуляция (О произношении мелодии) / И. Браудо.– Л.: Музыка, 1973.– 198с.
6. Гольденвейзер А. 32 сонаты Л.Бетховена: Исполнительский комментарий.-М., 1966.-248 с.
7. Любомудрова Н. Методика обучения игре на фортепиано / Н. Любомудрова. - М.: Музыка, 1992. – 231 с.
8. Таран І.М. Робота над музичним твором у процесі навчання гри на фортепіано / І. М. Таран. – Івано-Франківськ : Факел, 2000. – 34 с.
9. Цыпин Г. Обучение игре на фортепиано: Учеб. пособие для студентов / Г. Цыпин.– М.: Просвещение,1984. – 112
10. Шульгіна В. Українська педагогічна та виконавська школа. – К., 2003р.-210.

Додаткові ресурси

1. Міжнародний музичний культурологічний журна «Гармонія»
<http://harmony.musigi-dunya.az/ENG/publ.asp>
2. Нотний архів Б.Тараканова <http://notes.tarakanov.net/>
3. Ноти українських композиторів <http://ukrnotes.in.ua/>
4. Майстер-класи з викладання гри на фортепіано
https://www.google.com.ua/search?q=%D0%BC%D0%B0%D0%B9%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%80+%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D1%81%D0%B8+%D0%B7+%D1%84%D0%BE%D1%80%D1%82%D0%B5%D0%BF%D1%96%D0%B0%D0%BD%D0%BE&source=lnms&tbm=vid&sa=X&ved=0ahUKewihhvzZ367dAhXpoIsKHYxJAssQ_AUICygC&b

[iw=1024&bih=409](#)